

Deccard Kristóf János

1686. október 21-én született Sopronban Deccard János Kristóf botanikus, az evangélikus líceum rektora (1712-1740). Deccard János Jakab jegyző és Levald Borbála fia volt.

Gyermekkorában gyűjtötte a növényeket, kövületeket, jegyzeteket készített ezekről. A középiskolát és a teológiát a soproni evangélikus líceumban végezte. 1707-ben Wittenbergbe ment, hogy folytassa tanulmányait. Itt nagy hatással volt rá Berger Vilmos János, az akkori németiség Cicerója, továbbá Heucher Henrik híres botanikus, akitől a tudományos botanikát tanulta. 1712-ben Fridelius rektor, az első magyar antropológus helyére hívták haza, hogy elfoglalja a líceum rektori székét. Deccard korában a soproni líceum a magyarországi evangélikusok kiemelkedő szellemi bázisa volt. Érdekes, hogy míg a rektor érdeklődését meghatározta a botanika és a történettudomány, líceumának tantervében – a korabeli gyakorlatnak megfelelően – reáltárgyakat nem találunk. Deccard János Kristóf Jenich Eleonora Tereziát vette feleségül. Három gyermekük született: Deccard János Vilmos orvosként folytatta apja növényteni kutatásait, ifj. Deccard János Kristóf – korában egyedülálló módon – egy ideig egyszerre volt a város evangélikus lelkésze és a líceum rektora. Katalin lányát kollégája és későbbi utóda, Hajnóczy Dániel vette feleségül. 1738-ban tudományos érdemei elismerésül a jénai latin társulat tagjává választotta. A megválasztás alkalmával benyújtandó értekezésben Deccard a magyar tanítók sanyarú helyzetét választotta. Ebben az értekezésben, melyet Hallbauer Frigyes jénai egyetemi tanárnak küldött el és amelynek tartalma rövidesen a soproni evangélikus konvent tudomására is jutott, éles szavakkal ecsetelte a tanárok helyzetét és azokat is bírálta, akik az iskola felügyeletét gyakorolták. A soproni evangélikus konvent 1740. július hó 16-án foglalkozott az ügygel, Deccard-ot elmozdították állásából. Engedélyezték azonban, hogy az év végéig tanítson, de kikötötték, hogy azután 150 Ft nyugdíjjal vonuljon nyugalomba. Ezután magába zárkózott életet folytatott, kedves tudományával, a botanikával foglalkozott. Szorgalmasan gyűjtötte Sopron környékének növényeit, látta, hogy a hazai flóra felkutatása terén még mennyi tennivaló van. Az akkori, hazai botanikusok egyik legképzettebbje Deccard volt. 1748-ban orvosdoktorrá avatták. Sokat foglalatokodott kertjében, melybe sok külföldi és környékbeli növényt gyűjtött össze, úgy hogy ez a kert valóságos botanikus kert volt. Hírességét mutatja az, hogy külföldről is sokan látogatták.

Deccard számos beszédet, történelmi, klasszikus s főleg botanikai munkát írt. Ezek kisebb része nyomtatásban is megjelent, nagyobb része azonban csak kéziratban maradt meg, ezek közül is több elveszett, vagy csak a rólu készített másolatot ismerjük. Helyismereti szempontból nevezetes munkája a Flora Semproniensis, melynek kézirat másolata megvan az evangélikus líceum könyvtárában. Nyomtatásban nem jelent meg. Ez a munka az első magyar növényenumeráció, 1098 növényt sorol fel, megjelölve lelőhelyüket. E munka megírásánál Deccard, csak mint munkatárs

szerepelt, a mű oroszlánrésze Loew Frigyes Károly soproni orvostól és botanikustól származik. E munkát Deccard fia, Deccard János Vilmos újabb észrevételekkel és orvosi megjegyzésekkel egészítette ki. A Flora Semproniensis szerzőiről Gombocz Endre a többek között a következőket mondta „Mint botanikus Loew és Deccard minden bizonnyal a legszerencsésebb és legélesebb szeműek közé tartozott. Bizonyítja ezt mindenekelőtt a növények száma, melyeket az akkori időkhöz képest bámulatos éleslátással aránylag olyan kis területről elő tudtak sorolni. A virágok színbeli viszonyait nagyon pontosan tanulmányozták, följegyezték ezenkívül – kár, hogy rendszeren csak nagyon hiányos leírással – azokat az alakokat is, amelyeket koruk irodalmából meghatározni nem tudtak; innen van, hogy a Flora Semproniensisben már sok olyan formát, alfajt és néha fajt is találunk leírva, melyekről csak 100–150 évvel később találunk említést az irodalomban. „

Bél Mátyás *De re rustica Hungariae* c. háromkötetes munkájának kidolgozásában is részt vett két fiával együtt. Hazánkban ekkor a botanika még nagyon is gyermekcipőben járt, Deccard Kristóf János természettudományi munkái a magyar tudományban úttörők és útmutatók voltak.

Soproniként teljesítette azt a feladatot, amit városunk földrajzi helyzete szabott eléje, tudományos téren hídként kötötte össze a nyugati német kultúrát a magyarral, azokat a tudományos eredményeket és módszereket, amiket ott tanult, hazai földön alkalmazta és terjesztette. Deccard Kristóf János 1764. március 15-én hunyt el.

Irodalom:

Leitner József: Deccard Kristóf János. Leitner József In: Soproni szemle 5. évf. 2. sz. (1941). p. 136-138.

Csapody István: LOEW és DECCARD "Flora Semproniensis"-e In: Soproni szemle 15. évf. 1. sz. (1961). p. 26-37.

Kincses Katalin Mária: Johann Christoph Deccard könyvkatalógusa Cornides Dániel hagyatékában In: Soproni szemle: 65. évf. 4. sz. (2011). p. 403-433.

Szemelvények Loew Frigyes Károly és Deccard János Kristóf Soproni flórájából Sopron : Berzsényi Dániel Evangélikus Gimnázium, 1992.

Simon Györgyi: Könyvkincs iskolánkban. Loew Károly Frigyes, Deccard János Kristóf: Soproni flóra. (1739). Természet Világa 125. évf. 10. sz. (1994). p. 10.

Sarkady Sándor (szerk.): Aranykönyv 2000. Sopron: Quint Reklámügynökség, 1999. p. 36.

Németh Sámuel: A soproni evangélikus líceum történetének egy százada: 1681-1781. Sopron, 2007. p. 437.